Latvijas vēstures stundas

Materiāls tapis sadarbībā ar Valsts reģionālās attīstības aģentūru

Valsts reģionālās attīstības aģentūra

Valsts svētku dienās vairāk nekā parasti iedomājamies, cik daudz zinām par savas zemes vēsturi, nozīmīgākajiem notikumiem, izcilākajām personībām. Vai mūs tas vispār interesē? Cik labi pazīstam savu dzimto pilsētu, novadu? Protams, būtiskākos faktus par Latvijas pagātni bērni iemācās skolā, taču tikpat svarīga ir ģimenes, visas sabiedrības attieksme pret savu valsti. Lai parunātos par šiem jautājumiem, devos uz Alojas Ausekļa vidusskolu. Vēstures skolotāja Līga Moderniece vienlaikus vada arī vietējo muzeju (kopš oktobra gan tam ir cits nosaukums un statuss – Alojas novadpētniecības centrs). Sarunā piedalījās arī skolēni: devītklasnieki Rūta Vildere, Rūta Kaļva, Marta Miksone un Edvards Kaļva, tāpat vienpadsmitklasnieki Haralds Siktārs, Valts Kokins un Dāvis Vildiņš.

Sarunā par Latvijas vēstures mācīšanos Alojas novadpētniecības centrā piedalījās skolotāja Līga Moderniece (1. rindā no labās) un viņas audzēkņi – Marta Miksone un Rūta Kaļva, Edvards Kaļva (2. rindā no labās), Valts Kokins, Dāvis Vildiņš, Haralds Siktārs un Rūta Vildere

Vēstures gājums telpā un laikā ir secīgs un vienots

Kopš 2011./12. mācību gada skolu 6.–9. klasēs Latvijas un pasaules vēsturi māca kā divus atsevišķus mācību priekšmetus. Katram nedēļā atvēlēta viena stunda. Toreizējo valstsvīru lēmumu par vēstures sadalīšanu var arī saprast – tā bija vēlme īpaši uzsvērt savas valsts notikumu nozīmi un mēģināt panākt, lai skolēni tos apgūtu iespējami labi un augtu viņu patriotisms. Beidzot 9. klasi, skolēniem vēsturē ir obligāts valsts eksāmens. Tas ir pārbaudījums tieši Latvijas vēsturē, jo uzdevumos no pasaules vēstures ir vien atsevišķi elementi. 10.–12. klasēs gan joprojām abus priekšmetus māca kā vienotu. Absolvējot 12. klasi, Latvijas un pasaules vēsturē obligāts eksāmens nav paredzēts, taču skolēns pats to var izvēlēties.

L. Moderniece spriež, ka toreizējo valstsvīru vēlme vismaz pamatskolas klasēs abus mācību priekšmetus sadalīt bija politisks lēmums. Vai tas devis cerētos rezultātus? Jau pilotskolas, kas pirmās izmēģināja abu mācību priekšmetu dalīšanu, atzina, ka tas skolēnu sekmes un attieksmi neuzlabo, taču arī nepasliktina. Tātad – jēgas no dalīšanas maz. Tomēr tika nolemts tā rīkoties. Skolās priekšmetu sadalīšana radīja pamatīgus izdevumus, jo nācās gādāt jaunas mācību grāmatas un darba burtnīcas, tāpat neizbēgams bija apjukums, kamēr pedagogi un arī audzēkņi pie pārmaiņām pierada.

– *Man joprojām šī sadalīšana neliekas īsti pareiza,* – spriež alojiešu vēstures skolotāja, kura atzīst, ka viņai darbā ļoti svarīga šķiet sistēma. Arī skolēniem tas ir būtiski. Taču par skaidru un loģisku sistēmu nevar nosaukt situāciju, kad vienus un tos pašus notikumus skolēni mācās dažādā laikā, piemēram, pasaules vēstures stundās rudenī, bet Latvijas vēsturē – pēc vairākiem mēnešiem, jo tematiskais dalījums nu nekādi nevar sakrist. – *Nav iespējams, piemēram, mācīt par Latvijas valsts dibināšanu, nerunājot par tā brīža situāciju Eiropā, par Pirmo pasaules karu, tātad gribot negribot Latvijas vēstures stundās nākas runāt arī par pasaules kontekstu,* – vienu no piemēriem min skolotāja. Vai arī – 6. klasē, kad skolēni sāk apgūt abus jaunos mācību priekšmetus, pasaules vēstures stundās viņi secīgi runā par seno civilizāciju veidošanos, un tas saistās ar Austrumiem un Āfriku. Savukārt Latvijas vēstures stundās audzēkņi tai laikā mācās pamatjēdzienus par mūsu valsti, tās simboliem, prezidentiem... Taču par to jau ne mazums runāts arī audzināšanas, latviešu literatūras stundās. Un tikai 6. klases noslēgumā skolēni Latvijas vēsturē sāk mācīties par aizvēsturi. – *Loģiskāk būtu visu apgūt secīgi, lai skolēns saprot – lūk, Nīlas krastos tolaik notika tas, bet šolaiku Latvijas teritorijā – tas. Būtiski, lai bērns šo pasaules ainu redz viengabalainu, saprot katra notikuma kontekstu, lai skaidri redz Latvijas vietu un nozīmi pasaules un Eiropas mērogā,* – skaidro L. Moderniece. – *Vēstures process ir vienots, notikumi noris laikā un telpā secīgi, viens otru ietekmējot. Un nevar šo vēstures laiku un telpu mākslīgi sadalīt.*

Alojas skolēni par dalīto Latvijas un pasaules vēstures mācīšanu sākumā izsakās pozitīvi. Jā, ir jābūt akcentam uz savu valsti un zemi, lai uzsvērtu, ka tā ir galvenā. Haralds gan, atceroties pamatskolas gadus, atzīstas, ka šis dalījums reizēm galvā radījis putru – vispirms par kādu notikumu runāts vienā mācību priekšmetā, pēc laika – atkal otrā. Šo atziņu dzirdot, skolotāja var tikai pasmaidīt – lūk, pierādījums viņas teiktajam. Turklāt, kad abi mācību priekšmeti vēl nebija dalīti, pedagogam bija vairāk iespēju variēt, lielāka brīvība, kam kurā brīdī veltīt papildu uzmanību. Latvijas nozīme taču nemainās no tā, kā sauc mācību priekšmetu!

Pēc dažiem gadiem, kad skolās paredzēta pāreja uz kompetenču pieeju mācību saturā, atkal paredzēts Latvijas un pasaules vēsturi mācīt kopā. Jautājums tikai, kad taps jaunie mācību līdzekļi un metodiski materiāli. – *Ceru, ka atkal nebūs radikāli eksperimenti. Protams, nepieciešami jauninājumi, citādākas metodes, vairāk laika atvēlot skolēnu pētījumiem, diskusijām, bet nevajag tālab izārdīt visu sistēmu,* – uzskata L. Moderniece.

Patriotisms neveidojas tikai mācību stundās

Skaidrs, ka izpratne par Latvijas vēsturi neveidojas tikai mācību stundās. Attieksmi pret to veido ģimene, sabiedrība, pat tas, ko bērni un jaunieši dzird sarunās ielās. Īpaši par dažādiem sociāli politiskiem notikumiem. – *Un tad ir būtiski, ka skolā izskan vēl citi viedokļi – gan pedagoga, gan klasesbiedru,* – uzsver skolotāja. Nozīmīgas ir tikšanās ar politiķiem, kultūras cilvēkiem. Tā Alojas skolēni pagājušonedēļ tikās ar publicistu Otto Ozolu, kurš daudz stāstīja arī par katalāņu brīvības centieniem, liekot aizdomāties par mūsu valsti. – *Vēlāk ar skolēniem pārrunājām šo pasākumu un jutu, ka viņus tā ir ļoti iespaidojusi,* – secināja skolotāja.

Viņas darbā liela priekšrocība ir tā, ka skolas telpās atrodas muzejs jeb novadpētniecības centrs. – *Noteikti arī citās skolās vēstures skolotāji sadarbojas ar muzejiem, izmanto darbā faktus par sava novada, pilsētas vēsturi,* – ir pārliecināta L. Moderniece. Alojas Ausekļa vidusskolas klases vismaz pāris reižu gadā apmeklē muzeju. – *Un visu to, ko es zinu par mūsu novadu, varu izmantot stundās, stāstot par Latvijas vēsturi un iestarpināt, ka, lūk, Alojā vai apkaimē tobrīd notika tas vai tas,* – organisko saistību ar vietējiem notikumiem uzsver skolotāja. Skolēni arī paši iesaistās muzeja darbā. Nesen vienpadsmitklasnieki V. Kokins un Keita Možvillo vadīja ekskursiju angļu valodā Vidzemes Augstskolas studentiem, kuru pulkā bija arī jaunieši no citām valstīm. – *Abi skolēni atzina, ka viņiem tas bijis ļoti interesanti, paši uzzinājuši arī kaut ko jaunu par mūsu novadniekiem Ausekli, Indriķi Zīli un labprāt arī turpmāk vadītu kādu ekskursiju.*

Arī skolēni, kuri piedalās mūsu sarunā, atzīst, ka būtiskākos faktus par savu skolu, pilsētu un novadu viņi zina, kaut gan nevienam vēsture nav gluži sirdslieta. Un par vēstures studijām neviens pagaidām nesapņo. Haraldam, tāpat Valtam ģimenē tapis dzimtas koks un šādā aspektā citādāk nākas paskatīties arī uz visas Latvijas vēstures notikumiem. Valta ģimenē apzinātas 3–4 paaudzes, bet Haralda dzimtā tikts līdz 17. gadsimtam un priekštečos, izrādās, ir kāds zviedru karotājs, kurš te apmaldījies un palicis. Lai to visu noskaidrotu, nācies meklēt ziņas arhīvos.

Valsts svētki kā emocionāla mācībstunda

Protams, par ļoti emocionālu mācībstundu var kļūt arī valsts svētku sarīkojumi. L. Modernieceī to rīkošanā iesaistīties nākas ne tikai kā skolotājai, bet arī muzeja vadītājai. Tas ir pašsaprotami. Cik atsaucīgi tos apmeklē skolēni? – *Neuzskatu, ka nepieciešams prasīt, lai viņi obligāti piedalītos visos pasākumos, kas notiek arī brīvdienās vai pēc stundām. Jā, varam ieteikt, mudināt, pamatot, kāpēc tas ir svarīgi, bet ne jau piespiest. Arī tiem, kuri pašlaik varbūt nav tik aktīvi, iespējams, pēc gadiem pienāks brīdis, kad attieksme mainīsies. Taču galveno pamatu skola šobrīd būs iedevusi.*

Alojas skolēni, taujāti par neseno Lāčplēša dienu, sākumā teic, ka neko tādu īpašu viņi neesot darījuši. Taču pēc tam atklājas, ka noticis daudz kas. Visi savos logos iedeguši svecītes, gan TV, gan sociālajos tīklos paskatījušies, kā noris svinības citviet. Valts, Edvards un Haralds uzstājušies un dziedājuši atceres pasākumā pie piemiņas zīmes Alojā. Haralds ar ģimeni piedalījies arī orientēšanās pasākumā un televizorā skatījies militāro parādi, kur Rīgā soļoja arī viņa brālēns. Turklāt ekrānā pat ieraudzījis radinieku.

Dažādu aktivitāšu skolēniem netrūkst arī šonedēļ. Tieši šodien valsts simtgades sarīkojums notiek pašu skolā. Svētkos piedalīsies arī audzēkņu vecāki. Katra klase, arī skolotāji sarīkojumam gatavo īpašu priekšnesumu – kādu patriotisku dziesmu. Pēc tam visi būs aicināti piedalīties erudīcijas spēlē par Latviju. Pie alojiešiem ciemosies arī vīru kopa *Vilki* – šis pasākums būs daļa no projekta *Skolas soma*. Savukārt Alojas Dienas centrs kopā ar D. Vildiņu un jaunsargiem organizēs īpašu orientēšanās spēli. Skolas sporta laukumā būs izveidota Latvijas kontūra un spēles dalībniekiem tajā būs jāatrod dažādas pilsētas. Balvas uzvarētājiem palīdzēs gādāt Latvijas simtgades birojs. – *Mums ar Dienas centra vadītāju radās šāda ideja un nolēmām organizēt,* – tik vienkārši ieceres rašanos skaidro Dāvis. Tāpat skolēni 17. novembrī plāno apmeklēt svētku koncertu Alojas kultūras namā, bet tieši valsts proklamēšanas gadadienā doties uz galvaspilsētu skatīties parādi, vērienīgo salūtu, *Staro Rīga* objektus. To stāstot, viņi nelieto vārdu *patriotisms*. Bet kā gan citādāk nosaukt vēlmi šajos notikumos būt klāt!

Sagatavoja
Laila PAEGLE

9. klašu Latvijas vēstures eksāmena rezultāti
(uzdevumu izpildes kopprocenti)

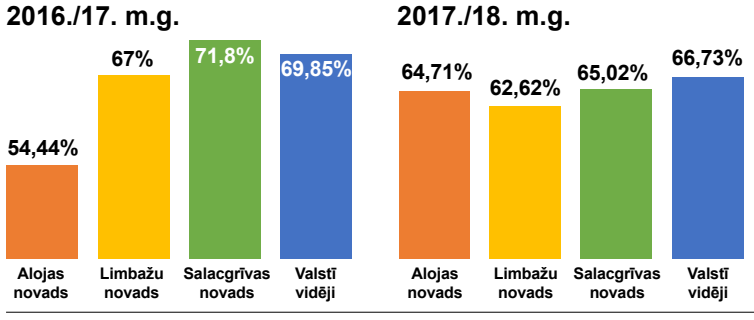

Publikācija sagatavota ar VRAA finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem mērķprogrammā *Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma*, *līgums Nr. 2/MEDIA/18/033/34*